HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

3 septembrie 2009 *

Cuprins

I — Cadrul juridic . . . . . I - 7466

II — Situația de fapt și decizia în litigiu . . . . . I - 7470

III — Hotărârea atacată . . . . . I - 7472

IV — Concluziile părților în fața Curții . . . . . I - 7472

V — Cu privire la recurs . . . . . I - 7473

A — Cu privire la primul motiv, întemeiat pe încălcarea dreptului la apărare și a obligației de motivare cu ocazia divizării procedurii administrative . . . . . I - 7474

1. Hotărârea atacată . . . . . I - 7474

2. Argumentele părților . . . . . I - 7474

3. Aprecierea Curții . . . . . I - 7475

B — Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe interzicerea denegării de dreptate I - 7478

1. Hotărârea atacată . . . . . I - 7478

2. Argumentele părților . . . . . I - 7478

3. Aprecierea Curții . . . . . I - 7479

C — Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe insuficienta luare în considerare de către Tribunal a constatării încălcării de către Comisie a obligației de motivare în ceea ce privește stabilirea gravității încălcării . . . . . I - 7480

1. Cu privire la primul aspect al celui de al treilea motiv, întemeiat pe o insuficientă luare în considerare de către Tribunal a constatării încălcării de către Comisie a obligației de motivare în ceea ce privește dimensiunea pieței relevante . . . . . I - 7481

* Limba de procedură: germana.

a) Hotărârea atacată . . . . . I - 7481

b) Argumentele părților . . . . . I - 7482

c) Aprecierea Curții . . . . . I - 7483

2. Cu privire la al doilea aspect al celui de al treilea motiv, întemeiat pe faptul că Tribunalul a luat în considerare în mod insuficient constatarea încălcării de către Comisie a obligației de motivare în ceea ce privește impactul real al încălcării asupra pieței . . . . . I - 7486

a) Hotărârea atacată . . . . . I - 7486

b) Argumentele părților . . . . . I - 7488

c) Aprecierea Curții . . . . . I - 7488

i) Cu privire la cererea Comisiei de substituire de motive . . . . . I - 7488

ii) Cu privire la argumentația recurentelor . . . . . I - 7491

D — Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe o încălcare a liniilor directoare și pe o apreciere eronată a gravității încălcării . . . . . I - 7493

1. Cu privire la primul aspect al celui de al patrulea motiv, întemeiat pe neluarea în considerare a caracterului eronat al stabilirii impactului real al încălcării asupra pieței . . . . . I - 7493

a) Hotărârea atacată . . . . . I - 7493

b) Argumentele părților . . . . . I - 7494

c) Aprecierea Curții . . . . . I - 7494

2. Cu privire la al doilea aspect al celui de al patrulea motiv, întemeiat pe neluarea în considerare, ca circumstanță atenuantă, a faptului că recurentele ar fi pus în mod voluntar capăt încălcării . . . . . I - 7496

a) Hotărârea atacată . . . . . I - 7496

b) Argumentele părților . . . . . I - 7496

c) Aprecierea Curții . . . . . I - 7497

E — Cu privire la al cincilea motiv, întemeiat pe încălcarea principiului proporționalității la stabilirea cuantumului amenzii . . . . . I - 7498

1. Hotărârea atacată . . . . . I - 7498

2. Argumentele părților . . . . . I - 7498

3. Aprecierea Curții . . . . . I - 7499

VI — Cu privire la cheltuielile de judecată . . . . . I - 7499

În cauza C-534/07 P,

având ca obiect un recurs formulat în temeiul articolului 56 din Statutul Curții de Justiție, introdus la 26 noiembrie 2007,

William Prym GmbH & Co. KG,

Prym Consumer GmbH & Co. KG,

cu sediul în Stolberg (Germania), reprezentate de H.-J. Niemeyer, C. Herrmann și M. Röhrig, Rechtsanwälte,

recurente,

cealaltă parte în proces fiind:

Comisia Comunităților Europene, reprezentată de domnul F. Castillo de la Torre și de doamna K. Mojzesowicz, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg,

pârâtă în primă instanță,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul P. Jann (raportor), președinte de cameră, domnii M. Ilešič, A. Tizzano, A. Borg Barthet și J.-J. Kasel, judecători,

avocat general: domnul P. Mengozzi,
grefier: doamna R. Șereș, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 5 martie 2009,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 30 aprilie 2009,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin recursul formulat, William Prym GmbH & Co. KG și Prym Consumer GmbH & Co. KG solicită anularea, în măsura în care le cauzează prejudicii, a Hotărârii Tribunalului de Primă Instanță al Comunităților Europene din 12 septembrie 2007, Prym și Prym Consumer/Comisia (T-30/05, denumită în continuare „hotărârea atacată"), prin care acesta a anulat în parte Decizia C (2004) 4221 final a Comisiei din 26 octombrie 2004 privind o procedură de aplicare a articolului 81 din Tratatul CE (cazul COMP/F-1/38.338 – PO/Nadeln) (denumită în continuare „decizia în litigiu").

I — Cadrul juridic

2 Articolul 23 alineatele (2) și (3) din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele 81 și 82 din tratat (JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 167) prevede:

„(2) Comisia poate aplica, prin decizie, amenzi asupra întreprinderilor și asociațiilor de întreprinderi atunci când, în mod intenționat sau din neglijență, acestea:

(a) încalcă [articolele] 81 sau […] 82 din tratat, […]

[…]

Pentru fiecare întreprindere și asociație de întreprinderi care participă la încălcarea normelor, amenda nu depășește 10 % din cifra de afaceri totală din exercițiul financiar precedent.

[…]

(3) La stabilirea valorii amenzii, se iau în considerare atât gravitatea, cât și durata încălcării.”

3 Articolul 31 din Regulamentul nr. 1/2003 prevede:

„Curtea de Justiție are plenitudine de competență cu privire la acțiunile introduse împotriva deciziilor prin care Comisia stabilește o amendă sau o penalitate cu titlu cominatoriu. Curtea de Justiție poate elimina, reduce sau mări amenda sau penalitatea cu titlu cominatoriu aplicată.”

4 Punctul 1 A din Liniile directoare privind metoda de stabilire a amenzilor aplicate în temeiul articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 și al articolului 65 alineatul (5) din Tratatul CECO (JO 1998, C 9, p. 3, Ediție specială, 08/vol. 3, p. 69, denumite în continuare „liniile directoare") are următorul cuprins:

„La evaluarea gravității încălcării, trebuie să se țină seama de natura sa, de impactul real asupra pieței, atunci când acesta poate fi măsurat, și de dimensiunea pieței geografice relevante.

Încălcările sunt așadar împărțite în trei categorii: încălcări minore, încălcări grave și încălcări foarte grave.

— *încălcări minore:*

Acestea pot fi restricții care vizează schimburile comerciale, cel mai adesea verticale, dar cu un impact limitat asupra pieței și care aduc atingere doar unei părți substanțiale, dar relativ limitată, a pieței comunitare.

Amenzi posibile: de la 1 000 la 1 milion de [euro].

— *încălcări grave:*

Cel mai adesea sunt restricții orizontale sau verticale de același tip ca cele menționate anterior, dar care se aplică într-o manieră mai riguroasă, care au un impact mai mare asupra pieței și care își produc efectele pe arii extinse ale pieței comune. […]

Amenzi posibile: de la 1 milion la 20 de milioane de [euro].

— *încălcări foarte grave:*

Acestea sunt, în general, restricții orizontale, precum cartelurile de fixare a prețurilor și cote de împărțire a piețelor, sau alte practici care aduc atingere bunei funcționări a pieței unice, precum cele care vizează împărțirea piețelor naționale și abuzuri clare de poziție dominantă din partea întreprinderilor aflate în situație de cvasimonopol […].

Amenzi posibile: peste 20 de milioane de [euro].

[…]

De asemenea, este necesar să se țină seama de capacitatea economică efectivă a autorilor încălcării de a cauza prejudicii semnificative altor operatori, în special consumatorilor, și să se fixeze amenda la un nivel care să îi asigure un efect suficient de descurajator.

[…]”

II — Situația de fapt și decizia în litigiu

5 Istoricul cauzei, astfel cum reiese din hotărârea atacată, poate fi rezumat după cum urmează:

6 Recurentele sunt întreprinderi germane care se prezintă drept una dintre primele mărci europene de articole de mercerie metalice și din plastic, precum și de articole pentru cusut.

7 La 7 și la 8 noiembrie 2001, Comisia a efectuat verificări, în aplicarea articolului 14 alineatul (3) din Regulamentul nr. 17 al Consiliului din 6 februarie 1962, Primul regulament de punere în aplicare a articolelor [81] și [82] din tratat (JO 1962, 13, p. 204, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 3), în spațiile mai multor producători și distribuitori comunitari de articole de mercerie, printre care recurentele și două întreprinderi britanice, precum și filialele acestora, și anume, pe de o parte, Coats Holdings Ltd și J & P Coats Ltd (denumite în continuare, împreună, „Coats”), și, pe de altă parte, Entaco Group Ltd și Entaco Ltd (denumite în continuare, împreună, „Entaco”).

8 La 15 martie 2004, Comisia a adresat recurentelor, Entaco și Coats o comunicare privind obiecțiunile.

9 La 26 octombrie 2004, Comisia a adoptat decizia în litigiu.

10 La articolul 1 din decizia menționată, Comisia a constatat că recurentele, Coats și Entaco au participat la practici concertate și au încheiat, între 10 septembrie 1994 și 31 decembrie 1999, o serie de acorduri scrise, formal bilaterale, dar echivalente, în practică, unor acorduri tripartite, în temeiul cărora aceste întreprinderi au realizat sau au contribuit la o repartizare a piețelor de produse, segmentând piața europeană a articolelor de mercerie metalice și din plastic, precum și a piețelor geografice, segmentând piața europeană a acelor.

11 La articolul 2 din decizia în litigiu, Comisia a aplicat recurentelor o amendă de 30 de milioane de euro.

12 În cadrul deciziei în litigiu, Comisia a arătat că a stabilit amenda în funcție de gravitatea și de durata încălcării. Astfel, în ceea ce privește gravitatea încălcării, Comisia a ținut seama de natura încălcării, de impactul real al acesteia asupra pieței, precum și de dimensiunea pieței geografice relevante. Pe baza acestor elemente, Comisia a concluzionat că întreprinderile care au participat la înțelegerea în cauză au săvârșit o încălcare „foarte gravă", determinând-o să stabilească cuantumul de pornire al amenzii la 20 de milioane de euro pentru recurente.

13 În ceea ce privește durata încălcării, Comisia a constatat că aceasta s-a întins pe o perioadă de cinci ani și trei luni. Din acest motiv, Comisia a majorat cuantumul de pornire al amenzii cu 50 %, stabilind astfel cuantumul de bază al acesteia la 30 de milioane de euro pentru recurente.

14 Pe de altă parte, Comisia a refuzat să acorde recurentelor circumstanțe atenuante, subliniind în special că încetarea anticipată a acordului ilicit nu rezultă dintr-o intervenție din partea sa și că a luat deja în considerare o astfel de încetare anticipată cu ocazia stabilirii duratei încălcării.

III — Hotărârea atacată

15 La 28 ianuarie 2005, recurentele au formulat la Tribunal o acțiune având ca obiect, în principal, anularea deciziei în litigiu în măsura în care le privește sau, în subsidiar, anularea sau reducerea amenzii care le-a fost aplicată.

16 Prin hotărârea atacată, Tribunalul a admis în parte acțiunea, în măsura în care avea ca obiect reducerea amenzii, constatând că în mod eronat nu li s-a recunoscut recurentelor beneficiul dispozițiilor Comunicării Comisiei privind neaplicarea de amenzi sau reducerea cuantumului acestora în cauzele privind înțelegeri (JO 1996, C 207, p. 4). În cadrul competenței sale de fond în sensul articolului 229 CE, Tribunalul a redus cuantumul amenzii aplicate recurentelor la 27 de milioane de euro. Acesta a respins celelalte capete de cerere.

IV — Concluziile părților în fața Curții

17 Recurentele solicită Curții:

— anularea hotărârii atacate, în măsura în care le cauzează prejudicii;

— anularea deciziei în litigiu în măsura în care le privește;

— în subsidiar, anularea sau reducerea amenzii care le-a fost aplicată la articolul 2 din această decizie;

— cu titlu încă mai subsidiar, trimiterea cauzei spre rejudecare Tribunalului, pentru ca acesta să se pronunțe asupra acțiunii, și

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată aferente ansamblului procedurii.

18 Comisia solicită Curții:

— respingerea recursului și

— obligarea recurentelor la plata cheltuielilor de judecată aferente prezentei proceduri.

V — Cu privire la recurs

19 În susținerea acțiunii formulate, recurentele invocă cinci motive, care vor fi examinate succesiv.

A — *Cu privire la primul motiv, întemeiat pe încălcarea dreptului la apărare și a obligației de motivare cu ocazia divizării procedurii administrative*

1. Hotărârea atacată

20 Drept răspuns la argumentația prin care recurentele arătau că divizarea procedurii, inițial unice, deschisă în cazul numit „Articole de mercerie" în două proceduri distincte – cazurile „Articole de mercerie: Ace" (denumit în continuare „cazul «ace»") și „Articole de mercerie: Închizători" (denumit în continuare „cazul «închizători»") – a constituit o încălcare a dreptului la apărare, Tribunalul a apreciat, la punctul 61 din hotărârea atacată:

„[…] se impune constatarea că respectiva comunicare privind obiecțiunile, transmisă recurentelor la 15 martie 2004, poartă titlul univoc de «Comunicare privind obiecțiunile în procedura PO/articole de mercerie: ace». Recurentele știau, așadar, cel târziu la această dată, că fusese deschisă de către Comisie o procedură distinctă privind piața acelor. Acestea erau astfel în măsură să se apere împotriva divizării procedurilor în răspunsul pe care l-au formulat la comunicarea privind obiecțiunile".

2. Argumentele părților

21 Recurentele arată că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept apreciind, la punctul 61 din hotărârea atacată, că acestea știau, cel puțin începând cu data respectivei comunicări privind obiecțiunile, că ar fi deschise două proceduri distincte de către Comisie și că, prin urmare, erau în măsură să se apere în ceea ce privește această divizare a procedurii administrative. În opinia recurentelor, această comunicare privind obiecțiunile indica numai că, potrivit Comisiei, conduita acestora în sectorul acelor constituie o încălcare autonomă în raport cu conduita lor în sectorul închizătorilor. Or, numai o prezentare

suficient de detaliată a faptelor pe baza cărora Comisia a decis divizarea procedurii le-ar fi permis să aprecieze legalitatea acestei măsuri și, prin urmare, să își apere în mod eficient interesele.

22 Recurentele adaugă că, prin faptul că nu a precizat motivele divizării procedurii, Comisia și-a încălcat obligația de motivare.

23 Comisia arată că, în fața Tribunalului, recurentele s-au limitat la susținerea faptului că fuseseră lipsite de posibilitatea de a arăta Comisiei că amenzile care le erau aplicabile în cele două cazuri nu ar putea, în temeiul conexității existente între acestea, să depășească plafonul, prevăzut la articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003, de 10 % din cifra de afaceri globală pe care o realizau în Uniunea Europeană.

24 Prin urmare, potrivit Comisiei, care contestă existența unei nemotivări în această privință, primul motiv trebuie considerat nou și, în consecință, trebuie respins ca inadmisibil și, în subsidiar, ca neîntemeiat în măsura în care susține o încălcare a obligației de motivare.

3. Aprecierea Curții

25 Fără a fi necesară examinarea admisibilității primului motiv, trebuie să se constate ca acesta nu poate fi primit.

26 Desigur, respectarea dreptului la apărare în cadrul desfășurării procedurilor administrative în materie de politică privind concurența constituie un principiu general de drept comunitar, a cărui respectare este asigurată de Curte (a se vedea în acest sens

Hotărârea din 15 octombrie 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P-C-252/99 P și C-254/99 P, Rec., p. I-8375, punctele 167-171, Hotărârea din 14 iulie 2005, ThyssenKrupp/Comisia, C-65/02 P și C-73/02 P, Rec., p. I-6773, punctul 92, precum și Hotărârea din 21 septembrie 2006, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Comisia, C-105/04 P, Rec., p. I-8725, punctul 35).

27 Cu toate acestea, în ceea ce privește o procedură de aplicare a articolului 81 CE, trebuie să se deosebească două faze ale procedurii administrative, și anume faza investigării anterioare comunicării privind obiecțiunile și cea corespunzătoare restului procedurii administrative. Fiecare dintre aceste perioade succesive răspunde unei logici interne proprii, prima trebuind să permită Comisiei să adopte o poziție cu privire la orientarea procedurii, iar a doua să se pronunțe definitiv asupra încălcării imputate (a se vedea Hotărârile citate anterior Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia, punctele 181-183, și Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Comisia, punctul 38).

28 Aprecierile făcute în comunicarea privind obiecțiunile prevăzută de reglementările comunitare sunt destinate să delimiteze obiectul procedurii administrative în raport cu întreprinderile împotriva cărora aceasta a fost declanșată (a se vedea în special Hotărârea din 17 noiembrie 1987, British American Tobacco și Reynolds Industries/Comisia, 142/84 și 156/84, Rec., p. 4487, punctul 70). În acest scop, comunicarea privind obiecțiunile trebuie să prevadă în mod clar toate elementele esențiale pe care se bazează Comisia în acest stadiu al procedurii. Potrivit unei jurisprudențe constante, această indicație poate fi făcută în mod succint, întrucât comunicarea constituie un document pregătitor, ale cărui aprecieri de fapt și de drept au un caracter pur provizoriu (a se vedea în special Hotărârea din 7 iunie 1983, Musique Diffusion française și alții/Comisia, 100/80-103/80, Rec., p. 1825, punctul 14, precum și Hotărârea din 7 ianuarie 2004, Aalborg Portland și alții/Comisia, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P și C-219/00 P, Rec., p. I-123, punctul 67).

29 În speță, Tribunalul a constatat, la punctul 61 din hotărârea atacată, că respectiva comunicare privind obiecțiunile transmisă recurentelor purta titlul de „Comunicare privind obiecțiunile în procedura PO/articole de mercerie: ace”. Recurentele însele au admis, în recursul formulat, că această comunicare arăta că, potrivit Comisiei, conduita

recurentelor în sectorul acelor constituie o încălcare autonomă în raport cu conduita lor în sectorul închizătorilor.

30 Recurentele nu contestă, așadar, că, în speță, expunerea de motive a fost redactată în termeni suficient de clari pentru a le permite să ia efectiv cunoștință despre conduitele care li se imputau de către Comisie și orientarea pe care aceasta intenționa să o dea procedurii.

31 Singurul argument pe care recurentele îl invocă în susținerea afirmației lor potrivit căreia nu au putut să își valorifice în mod util apărarea în acest stadiu constă în nemotivarea care, în opinia lor, vicia comunicarea privind obiecțiunile referitor la intenția Comisiei de a diviza procedura.

32 Această argumentație nu poate fi primită.

33 Ar însemna, astfel, să se impună Comisiei să enunțe nu numai elementele de fapt și de drept esențiale cu privire la care consideră, în acest stadiu al procedurii administrative, că reprezintă o încălcare a dreptului comunitar al concurenței, ci și să expună, cel puțin în mod succint, motivele pentru care nu intenționează, în cadrul aceleiași proceduri, să se bazeze pe anumite elemente pe care le-a investigat inițial sau a intenționat să le investigheze. Obligația de motivare care îi revine Comisiei în stadiul expedierii comunicării privind obiecțiunile ar fi astfel extinsă la elemente prin definiție neesențiale desfășurării procedurii pe care aceasta intenționează să o urmeze. O astfel de obligație de motivare ar depăși cerințele definite în jurisprudența amintită la punctul 28 din prezenta hotărâre.

34 Rezultă că primul motiv trebuie respins ca fiind, în orice caz, neîntemeiat.

B — *Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe interzicerea denegării de dreptate*

1. Hotărârea atacată

35 La punctul 64 din hotărârea atacată, Tribunalul a amintit dreptul Comisiei de a disocia și de a conexa proceduri, din motive obiective. Drept răspuns la afirmațiile recurentelor potrivit cărora astfel de motive nu existau în speță, Tribunalul a arătat, la punctul 65 din aceeași hotărâre, că situația nu este pe deplin comparabilă cu cea în care a mai admis o astfel de divizare în prezența unor încălcări distincte. Cu toate acestea, în ceea ce privește afirmațiile recurentelor potrivit cărora conduitele care li se imputau constituie în realitate o încălcare unică, Tribunalul a considerat, la punctul 66 din hotărârea menționată, că acestea nu ar putea fi verificate decât după adoptarea deciziei în cazul „închizători".

2. Argumentele părților

36 Recurentele impută Tribunalului săvârșirea unei erori de drept prin refuzul de a verifica legalitatea divizării procedurii, în condițiile în care acesta, pe de o parte, a recunoscut că numai în cazul unor încălcări distincte Comisia poate efectua o astfel de divizare și, pe de altă parte, se afla în posesia unor indicii, sub forma comunicării privind obiecțiunile din 16 septembrie 2004, în cazul „ace", și a celei din 8 martie 2006, în cazul „închizători", care lăsau să se prezume efectuarea de către Comisie a unei divizări arbitrare a unei încălcări unice. Tribunalul ar fi constatat în mod eronat, la punctul 66 din hotărârea atacată, că, în lipsa unei decizii a Comisiei în cazul „închizători" la data la care

Tribunalul a început deliberările cu privire la cazul „ace”, supozițiile privind soluția în cazul „închizători” sunt de natură speculativă.

37 Comisia propune respingerea acestui motiv. În opinia sa, Tribunalul a apreciat în mod întemeiat că susținerile recurentelor nu puteau fi examinate înaintea adoptării unei decizii în cazul „închizători”.

3. Aprecierea Curții

38 La punctele 64-66 din hotărârea atacată, Tribunalul a arătat că, potrivit propriei jurisprudențe, o procedură de încălcare a normelor comunitare de concurență poate face obiectul unei disocieri și poate determina adoptarea mai multor decizii prin care se aplică amenzi separate, cu condiția să fie vorba despre încălcări distincte.

39 Recurentele nu contestă această analiză, dar impută Tribunalului faptul că nu a verificat dacă, în speță, conduitele incriminate în decizia în litigiu privind cazul „ace”, pe de o parte, și cele identificate în comunicarea privind obiecțiunile din 8 martie 2006 privind cazul „închizători”, pe de altă parte, constituiau sau nu constituiau încălcări distincte.

40 Astfel cum s-a amintit la punctul 28 din prezenta hotărâre, comunicarea privind obiecțiunile nu constituie decât un document pregătitor, ale cărui aprecieri de fapt și de drept au un caracter pur provizoriu. Nu este necesar ca decizia ulterioară să copieze în mod obligatoriu expunerea de motive, Comisia trebuind să țină cont de elementele rezultate din procedura administrativă fie pentru a înlătura obiecțiuni care s-ar fi dovedit neîntemeiate, fie pentru a rectifica și a completa atât în fapt, cât și în drept argumentarea sa în susținerea obiecțiunilor pe care le reține (a se vedea în special Hotărârile citate anterior Musique Diffusion française și alții/Comisia, punctul 14, și Aalborg Portland și alții/Comisia, punctul 67).

41 În aceste condiții, Tribunalul nu a săvârșit o eroare de drept apreciind, la punctul 66 din hotărârea atacată, că, atât timp cât nu a fost adoptată o decizie în cazul „închizători", toate supozițiile privind existența sau inexistența unor încălcări distincte sunt de natură speculativă.

42 Recurentele nu pot invoca o denegare de dreptate din moment ce, astfel cum reiese din raționamentul urmat de Tribunal, acestea erau libere să își prezinte argumentația privind existența unei încălcări unice după adoptarea deciziei în cazul „închizători" în cadrul controlului de legalitate al acestei decizii. Astfel cum au arătat în cadrul ședinței, recurentele au formulat de altfel o acțiune în fața Tribunalului, în temeiul articolului 230 CE, având ca obiect anularea deciziei Comisiei în cazul „închizători".

43 În consecință, al doilea motiv trebuie respins ca neîntemeiat.

C — *Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe insuficienta luare în considerare de către Tribunal a constatării încălcării de către Comisie a obligației de motivare în ceea ce privește stabilirea gravității încălcării*

44 Acest motiv cuprinde două aspecte, întemeiate pe o insuficientă luare în considerare de către Tribunal a constatării încălcării de către Comisie a obligației de motivare referitor, în ceea ce privește primul aspect, la dimensiunea pieței relevante și, în ceea ce privește al doilea aspect, la impactul real al încălcării asupra pieței.

1. Cu privire la primul aspect al celui de al treilea motiv, întemeiat pe o insuficientă luare în considerare de către Tribunal a constatării încălcării de către Comisie a obligației de motivare în ceea ce privește dimensiunea pieței relevante

a) Hotărârea atacată

45 Tribunalul a arătat, la punctul 87 din hotărârea atacată, că, având în vedere obiectul anticoncurențial al acordurilor, nu exista o obligație pentru Comisie de a opera în speță o delimitare a pieței în scopul aplicării articolului 81 alineatul (1) CE. Acesta a precizat însă, la punctul 88 din hotărârea menționată, că, întrucât dispozitivul deciziei în litigiu aplica o amendă conform Regulamentului nr. 1/2003, constatările de fapt privind piața relevantă sunt pertinente, chiar dacă insuficiența lor nu putea determina anularea în tot a deciziei menționate.

46 În această privință, Tribunalul a apreciat, la punctul 89 din hotărârea atacată, următoarele:

„[…] potrivit liniilor directoare, la evaluarea gravității încălcării, «trebuie să se țină seama» nu numai de natura încălcării, ci și de «impactul real asupra pieței, atunci când acesta poate fi măsurat» (punctul 1 A primul paragraf). Or, în scopul evaluării impactului real al încălcării asupra pieței, este necesară delimitarea acestei piețe. Liniile directoare prescriu de asemenea că este «necesar», în scopul stabilirii gravității unei încălcări, să «să se țină seama de capacitatea economică efectivă a autorilor încălcării de a cauza prejudicii semnificative altor operatori» (punctul 1 A al patrulea paragraf), ceea ce implică necesitatea stabilirii dimensiunii piețelor și a cotelor de piață pe care le dețin întreprinderile în cauză."

47 După ce a considerat, la punctul 95 din hotărârea atacată, că nu se poate vorbi despre nemotivare cu privire la delimitarea piețelor produselor relevante, Tribunalul a examinat contestațiile Comisiei care figurează în decizia în litigiu, referitoare la dimensiunea pieței.

48 La punctul 98 din hotărârea atacată, Tribunalul a constatat că aprecierile Comisiei cu privire la dimensiunile celor trei piețe ale produselor pe care aceasta le identificase rămân lacunare și nu permit să se verifice dimensiunea tuturor piețelor relevante. Tribunalul a dedus, la punctul 99 din hotărârea menționată, că decizia în litigiu este „viciată de o insuficiență a motivării, ceea ce ar putea determina anularea [sa] în parte […], cu excepția cazului în care constatările Comisiei cu privire la capacitatea economică efectivă a întreprinderilor respective de a cauza prejudicii semnificative sunt întemeiate pe alte motive ale deciziei [în litigiu]".

49 La punctele 100 și 101 din hotărârea atacată, Tribunalul a arătat că recurentele nu au contestat niciodată constatările Comisiei expuse în decizia în litigiu, care permit să se afirme existența unei astfel de capacități, și anume, în special, poziția acestora de lideri ai pieței europene a producției de ace, piață pe care concurența era foarte limitată.

b) Argumentele părților

50 În opinia recurentelor, prin faptul că nu a anulat decizia în litigiu, deși a constatat o încălcare a obligației de motivare în ceea ce privește dimensiunea pieței relevante, Tribunalul a încălcat articolul 253 CE. Acesta ar fi neglijat astfel faptul că respectivul viciu a avut un impact asupra stabilirii gravității încălcării, dat fiind că stabilirea acesteia presupune utilizarea cumulativă a mai multor criterii, iar Comisia însăși a indicat, în decizia menționată, că a luat în considerare dimensiunea pieței relevante și capacitatea economică a autorilor încălcării de a cauza prejudicii semnificative.

51 Tribunalul ar fi săvârșit de asemenea o eroare de drept considerând suficientă descrierea impactului real al încălcării asupra pieței, făcută de Comisie prin referire la poziția de lideri a recurentelor. Tribunalul ar fi neglijat astfel diferența dintre stabilirea capacității economice efective a unei întreprinderi de a cauza prejudicii semnificative și stabilirea impactului real asupra pieței.

52 Recurentele consideră că există, așadar, o contradicție de motive între, pe de o parte, punctul 89 din hotărârea atacată și, pe de altă parte, punctele 99 și 100 din aceasta.

53 Comisia răspunde că, potrivit unei lecturi corecte a hotărârii atacate, Tribunalul nu a aprobat obligația de stabilire a dimensiunii pieței relevante decât în ceea ce privește capacitatea întreprinderilor de a cauza prejudicii semnificative. Cu toate acestea, dacă respectiva capacitate poate fi constatată, cum ar fi cazul în speță, prin alte mijloace, Comisia ar fi scutită de obligația de a stabili dimensiunea pieței. În plus, din jurisprudența Tribunalului ar rezulta că metoda de calcul al amenzilor descrisă în liniile directoare nu impune nicidecum luarea în considerare, în scopul stabilirii cuantumului de pornire al amenzii, a dimensiunii pieței relevante.

c) Aprecierea Curții

54 Potrivit unei jurisprudențe constante, gravitatea încălcărilor dreptului comunitar al concurenței trebuie să fie stabilită în funcție de numeroase elemente, cum ar fi, în special, împrejurările particulare ale cauzei, contextul acesteia și efectul descurajator al amenzilor, fără a fi fost stabilită o listă imperativă sau exhaustivă de criterii care trebuie să fie luate în considerare în mod obligatoriu (a se vedea în special Hotărârea Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia, citată anterior, punctul 465, Hotărârea din 28 iunie 2005, Dansk Rørindustri și alții/Comisia, C-189/02 P, C-202/02 P, C205/02 P-C-208/02 P și C-213/02 P, Rec., p. I-5425, punctul 241, precum și Hotărârea din 25 ianuarie 2007, Dalmine/Comisia, C-407/04 P, Rep., p. I-829, punctul 129).

55 Prin urmare, contrar susținerilor recurentelor, dimensiunea pieței relevante nu reprezintă în principiu un element obligatoriu, ci doar un element pertinent printre altele pentru a aprecia gravitatea încălcării și pentru a stabili cuantumul amenzii (a se vedea în acest sens Hotărârea Dalmine/Comisia, citată anterior, punctul 132).

56 La punctul 89 din hotărârea atacată, Tribunalul a arătat totuși că, potrivit punctului 1 A al patrulea paragraf din liniile directoare, este necesar, în scopul aprecierii gravității încălcării, să se ia în considerare capacitatea economică efectivă a întreprinderilor de a cauza prejudicii semnificative celorlalți operatori. Tribunalul a adăugat că această luare în considerare implică obligația de a stabili dimensiunea pieței.

57 Recurentele nu contestă analiza făcută de Tribunal, ci arată că acesta s-a contrazis ulterior admițând, la punctul 101 din hotărârea atacată, că referirea la poziția de lideri pe care acestea o ocupau pe piața relevantă ar putea constitui o descriere suficientă a impactului real al încălcării asupra respectivei piețe.

58 În această privință, trebuie constatat că recurentele realizează o lectură eronată a punctului 101 din hotărârea atacată. Astfel, din cuprinsul acestui punct reiese că referirea făcută la poziția de lideri a recurentelor pe piață este considerată un criteriu pertinent pentru evaluarea capacității economice efective a acestora din urmă de a cauza prejudicii semnificative celorlalți operatori, și nu, astfel cum susțin recurentele, pentru aprecierea impactului real al încălcării asupra pieței.

59 Nu este mai puțin adevărat că Tribunalul s-a contrazis efectiv afirmând, pe de o parte, la punctul 89 din hotărârea atacată, că evaluarea capacității economice a unei întreprinderi de a cauza prejudicii semnificative impune în mod necesar stabilirea dimensiunii pieței și considerând, pe de altă parte, la punctele 99-101 din hotărârea menționată, că insuficiența motivării pe care a constatat-o în această privință ar putea fi compensată de alte constatări, precum, în speță, poziția de lideri pe care recurentele o ocupau pe piața menționată.

60 Totuși, această contradicție nu poate determina să se constate, astfel cum solicită recurentele, că Tribunalul a luat în considerare în mod insuficient încălcarea de către Comisie a obligației de motivare în ceea ce privește dimensiunea pieței relevante.

61 Astfel, contrar aprecierii Tribunalului din cuprinsul punctului 89 din hotărârea atacată, luarea în considerare, conform punctului 1 A al patrulea paragraf din liniile directoare, a capacității economice efective a autorilor unor încălcări de a cauza prejudicii semnificative celorlalți operatori nu implică obligația de a stabili dimensiunea pieței.

62 Desigur, Curtea a apreciat că, în vederea stabilirii cuantumului amenzii, cotele de piață deținute de o întreprindere sunt pertinente pentru determinarea influenței pe care aceasta a putut să o exercite pe piață (Hotărârea din 17 decembrie 1998, Baustahlgewebe/Comisia, C-185/95 P, Rec., p. I-8417, punctul 139).

63 Cu toate acestea, pentru motivele expuse de avocatul general la punctele 98-101 din concluzii, din jurisprudența menționată la punctul precedent nu se poate deduce că, pentru evaluarea influenței unei întreprinderi pe piață sau, potrivit termenilor liniilor directoare, a capacității sale economice efective de a cauza prejudicii semnificative celorlalți operatori, trebuie să se măsoare această capacitate obligând Comisia să realizeze o delimitare prealabilă a pieței, precum și o apreciere a dimensiunii acesteia, luând în considerare volumul cifrei de afaceri a acestei întreprinderi.

64 În plus, în cazul unei încălcări precum cea în cauză în speță, care constă într-o repartizare a piețelor, o interpretare atât de formalistă a Hotărârii Baustahlgewebe/Comisia, citată anterior, precum cea susținută de recurente ar determina să se impună Comisiei, în legătură cu metoda de calcul al amenzilor, o obligație pe care, potrivit unei jurisprudențe constante, aceasta nu o are, în scopul aplicării articolului 81 CE, din moment ce încălcarea în cauză are un obiect anticoncurențial (a se vedea în special Hotărârile citate anterior Aalborg Portland și alții/Comisia, punctul 261, și Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Comisia, punctul 125).

65 În mod întemeiat Tribunalul a admis, la punctele 99-101 din hotărârea atacată, că se poate stabili capacitatea economică a recurentelor de a cauza prejudicii semnificative celorlalți operatori prin constatări precum poziția acestora de lideri pe piața relevantă.

66 În consecință, în pofida contradicției de motive evidențiate în mod întemeiat de recurente în raționamentul Tribunalului, primul aspect al celui de al treilea motiv trebuie respins ca inoperant.

2. Cu privire la al doilea aspect al celui de al treilea motiv, întemeiat pe faptul că Tribunalul a luat în considerare în mod insuficient constatarea încălcării de către Comisie a obligației de motivare în ceea ce privește impactul real al încălcării asupra pieței

a) Hotărârea atacată

67 La punctele 109-112 din hotărârea atacată, Tribunalul a decis următoarele:

„109 […] aprecierea impactului real asupra pieței nu se impune decât «atunci când acesta poate fi măsurat». Cu toate acestea, în cursul procedurii, Comisia nu a susținut niciodată că acest impact nu poate fi măsurat în speță și s-a limitat, în apărarea sa cu privire la acest aspect, să amintească faptul că repartizarea piețelor produselor și a pieței geografice, convenită în acordurile încheiate între recurente și Entaco, a fost pusă în aplicare și a avut, «așadar, în mod necesar efecte reale asupra condițiilor de concurență pe piețele comunitare».

110 Această concluzie nu este însă convingătoare. […]

111 De fapt, în considerentele (318)-(320) ale deciziei [în litigiu], Comisia […] s-a […] bazat exclusiv pe o relație de la cauză la efect între punerea în aplicare a înțelegerii și impactul real al acesteia asupra pieței, ceea ce nu este totuși suficient pentru calculul amenzii.

111 Prin urmare, Comisia nu a îndeplinit în mod suficient obligația de motivare care îi revenea în acest sens. Consecințele juridice care trebuie deduse vor fi examinate în continuare la punctul 190 și următoarele."

68 În ceea ce privește consecințele juridice pe care le putea avea nerespectarea obligației de motivare evidențiată la punctul 112 din hotărârea atacată, Tribunalul a constatat, la punctele 188 și 189 din aceeași hotărâre, că, în speță, încălcarea care are ca obiect o repartizare a piețelor produselor și a pieței geografice constituie o încălcare evidentă a dreptului concurenței și este, prin natura sa, deosebit de gravă. Prin urmare, în opinia acestuia, având în vedere definiția dată în liniile directoare, se justifică în decizia în litigiu calificarea încălcării drept „foarte gravă".

69 La punctul 190 din hotărârea atacată, Tribunalul a adăugat:

„În ceea ce privește aprecierea impactului real al încălcării asupra pieței, s-a constatat deja că, în [decizia în litigiu], Comisia nu și-a îndeplinit obligația de motivare care îi revine […]. […] Această nemotivare nu poate însă, în împrejurările speței, să determine suprimarea sau reducerea cuantumului amenzii aplicate, date fiind temeinicia calificării încălcării drept «foarte gravă» și alegerea de către Comisie a cuantumului minim de pornire prevăzut de liniile directoare pentru o astfel de încălcare (sau, mai precis, cuantumul maxim pentru o încălcare «gravă»), și anume 20 de milioane de euro. Astfel, Comisia arată în mod întemeiat că alegerea cuantumului minim este suficientă în speță pentru a ține seama de scăderea impactului încălcării în perioada încălcării."

b) Argumentele părților

70 În opinia recurentelor, Tribunalul a încălcat articolul 253 CE prin refuzul de a anula decizia în litigiu, deși a constatat o încălcare a obligației de motivare în ceea ce privește impactul real al încălcării asupra pieței. Considerând, la punctul 190 din hotărârea atacată, că această nemotivare nu trebuia, în împrejurările speței, să determine suprimarea sau reducerea amenzii, dată fiind temeinicia calificării încălcării drept „foarte gravă", Tribunalul ar fi confundat aspecte privind legalitatea materială a deciziei menționate cu aspecte referitoare la consecințele juridice ale unei încălcări a obligației formale de motivare.

71 Comisia contestă argumentația recurentelor. Aceasta consideră însă că Tribunalul a săvârșit erori de drept la punctele 109-112 din hotărârea atacată. Pe de o parte, Tribunalul ar fi solicitat Comisiei să demonstreze lipsa unui impact real care poate fi măsurat al încălcării asupra pieței, deși el însuși nu a constatat că acest impact poate fi măsurat. Pe de altă parte, Tribunalul ar fi contrazis o jurisprudență constantă potrivit căreia punerea în aplicare a unui acord al cărui obiect este anticoncurențial este suficientă pentru a înlătura posibilitatea de a deduce lipsa impactului asupra pieței. Prin urmare, Comisia invită Curtea să realizeze o substituire a motivelor, îndepărtând constatările conținute în cuprinsul punctelor 109-112 menționate, referitoare la dovada și la posibilitatea măsurării impactului încălcării asupra pieței.

c) Aprecierea Curții

i) Cu privire la cererea Comisiei de substituire de motive

72 Potrivit unei jurisprudențe constante, în ipoteza în care motivarea unei hotărâri a Tribunalului relevă o încălcare a dreptului comunitar, însă dispozitivul acesteia apare ca fiind întemeiat pentru alte motive de drept, recursul trebuie respins (a se vedea în special Hotărârea din 9 iunie 1992, Lestelle/Comisia, C-30/91 P, Rec., p. I-3755,

punctul 28, precum și Hotărârea din 9 septembrie 2008, FIAMM și alții/Consiliul și Comisia, C-120/06 P și C-121/06 P, Rep., p. I-6513, punctul 187).

73 Chiar presupunând că o cerere de substituire de motive ar putea fi primită în condițiile în care a fost formulată de Comisie, această cerere ar trebui respinsă în speță.

74 În ceea ce privește, în primul rând, obligația sau lipsa obligației pentru Comisie de a stabili, în scopul calculării amenzii, existența unui impact real al încălcării asupra pieței, trebuie amintit că, deși acest impact este un element care trebuie luat în considerare pentru evaluarea gravității încălcării, este vorba despre un criteriu printre altele, precum natura încălcării și întinderea pieței geografice. De asemenea, din cuprinsul punctului 1 A primul paragraf din liniile directoare reiese că acest impact trebuie luat în considerare numai atunci când poate fi măsurat (Hotărârea din 9 iulie 2009, Archer Daniels Midland/Comisia, C-511/06 P, Rep., p. I-5843, punctul 125).

75 În ceea ce privește înțelegerile orizontale cu privire la prețuri sau la repartizări de piețe, reiese de asemenea din liniile directoare că aceste înțelegeri pot fi calificate drept încălcări foarte grave numai în temeiul naturii lor, Comisia nefiind obligată să demonstreze un impact real al încălcării asupra pieței. În această situație, impactul real al încălcării nu constituie decât un element printre altele, care, dacă este măsurabil, poate permite Comisiei să sporească cuantumul de pornire al amenzii dincolo de cuantumul minim previzibil de 20 de milioane de euro.

76 În speță, înțelegerea în cauză avea ca obiect o împărțire a piețelor și putea fi, așadar, calificată drept încălcare foarte gravă fără a se impune dovedirea de către Comisie a existenței unui impact real al acesteia asupra pieței.

77 Cu toate acestea, Tribunalul a constatat, la punctul 111 din hotărârea atacată, că, în partea referitoare la calculul amenzii din decizia în litigiu, Comisia a consacrat, sub titlul „Impactul real al încălcării", trei puncte examinării acestui criteriu.

78 În aceste condiții, Tribunalul, care a arătat, la punctul 109 din hotărârea atacată, că, în cursul procedurii, Comisia nu a susținut niciodată că impactul real al încălcării nu este măsurabil, a putut, fără a săvârși o eroare de drept, să aprecieze, pe de o parte, că, în opinia Comisiei, impactul descris în decizia în litigiu poate fi măsurat și, pe de altă parte, că aceasta intenționează să țină seama de acest criteriu în scopul calculării cuantumului amenzii.

79 În al doilea rând, în ceea ce privește elementele pe care Comisia, într-o astfel de ipoteză, trebuie să le furnizeze în scopul stabilirii unui impact real al încălcării asupra pieței, trebuie înlăturată teza acestei instituții potrivit căreia ar fi suficient, în acest sens, să facă trimitere la punerea în aplicare a înțelegerii.

80 O astfel de trimitere, fără o altă demonstrație suplimentară, se reduce de fapt la o prezumție potrivit căreia punerea în aplicare a înțelegerii a provocat un efect asupra pieței.

81 Or, dacă existența unui impact real al încălcării nu este un element necesar calificării încălcării drept foarte gravă în cazul unui acord cu un obiect anticoncurențial, luarea în considerare în plus a acestui element permite Comisiei să sporească cuantumul de pornire al amenzii dincolo de cuantumul minim previzibil de 20 de milioane de euro stabilit de liniile directoare, fără alt plafon în afara limitei maxime de 10 % din cifra de afaceri totală realizată de întreprinderea în cauză în cursului exercițiului financiar precedent, stabilit pentru cuantumul total al amenzii la articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003.

82 Având în vedere aceste efecte, din moment ce Comisia consideră oportun, în scopul calculării amenzii, să țină seama de acest element facultativ care este impactul real al încălcării asupra pieței, aceasta nu se poate limita la furnizarea unei simple prezumții, ci trebuie să prezinte, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 140 din concluzii, indicii concrete, credibile și suficiente care să permită aprecierea influenței efective pe care a putut să o aibă încălcarea în raport cu concurența pe piața menționată.

83 Prin urmare, Tribunalul nu a săvârșit o eroare de drept apreciind în esență, la punctele 110 și 111 din hotărârea atacată, că nu este posibil ca, fără o altă explicație, Comisia să se limiteze la a deduce din punerea în aplicare a înțelegerii existența unor efecte reale ale acesteia pe piață și la a-și întemeia decizia pe o relație de la cauză la efect între punerea în aplicare a înțelegerii și impactul real al acesteia asupra pieței.

84 Din considerațiile care precedă rezultă că cererea de substituire de motive formulată de Comisie trebuie, în orice caz, respinsă.

ii) Cu privire la argumentația recurentelor

85 Argumentația recurentelor potrivit căreia Tribunalul a săvârșit o eroare de drept prin aceea că, după ce a constatat o încălcare a obligației de motivare în ceea ce privește impactul real al încălcării asupra pieței, a refuzat să anuleze decizia în litigiu nu poate fi primită.

86 În ceea ce privește controlul exercitat de instanța comunitară asupra deciziilor Comisiei în domeniul concurenței, trebuie amintit că, dincolo de simplul control al legalității, care nu permite decât respingerea acțiunii în anulare sau anularea actului atacat, competența de fond conferită Tribunalului, în aplicarea articolului 229 CE, de articolul 31 din Regulamentul nr. 1/2003 abilitează această instanță să reformeze actul atacat, chiar în lipsa anulării, ținând seama de toate împrejurările de fapt, în scopul

modificării, de exemplu, a cuantumului amenzii (Hotărârea Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia, citată anterior, punctul 692).

87 În cadrul controlului legalității, Tribunalul a constatat în primul rând, la punctul 112 din hotărârea atacată, existența unei motivări insuficiente cu privire la unul dintre criteriile utilizate de Comisie pentru stabilirea gravității unei încălcări a articolului 81 CE în scopul calculării amenzii, și anume criteriul impactului real al încălcării asupra pieței. Având în vedere numărul de criterii care, astfel cum s-a amintit la punctul 54 din prezenta hotărâre, pot fi utilizate de Comisie pentru a determina, în scopul stabilirii amenzii, gravitatea unei încălcări a normelor privind concurența, Tribunalul nu a săvârșit o eroare de drept apreciind că din constatarea pe care o efectuase, cu privire la un singur criteriu din cele menționate, nu rezultă în mod automat anularea, chiar și în parte, a deciziei în litigiu.

88 În al doilea rând, în cadrul competenței sale de fond, Tribunalul a luat în considerare, la punctul 190 din hotărârea atacată, viciul pe care l-a constatat și a examinat dacă acesta a avut vreun efect asupra cuantumului amenzii și dacă se impune, așadar, modificarea respectivului cuantum. În cadrul examinării, Tribunalul a apreciat că nu este oportună modificarea cuantumului de pornire al amenzii reținut în decizia în litigiu.

89 Așadar, Tribunalul a apreciat în mod corespunzător, atât în cadrul controlului de legalitate, cât și în cadrul competenței sale de fond, consecințele juridice care trebuiau deduse din încălcarea de către Comisie a obligației sale de motivare în ceea ce privește impactul real al încălcării asupra pieței.

90 Prin urmare, al doilea aspect al celui de al treilea motiv trebuie respins.

91 Din ansamblul considerațiilor care precedă rezultă că al treilea motiv trebuie respins în totalitate ca neîntemeiat.

D — *Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe o încălcare a liniilor directoare și pe o apreciere eronată a gravității încălcării*

92 Acest motiv cuprinde de asemenea două aspecte, întemeiate, primul, pe neluarea în considerare a caracterului eronat al stabilirii impactului real al încălcării asupra pieței și, al doilea, pe neluarea în considerare, ca circumstanță atenuantă, a faptului că recurentele ar fi pus capăt în mod voluntar încălcării.

1. Cu privire la primul aspect al celui de al patrulea motiv, întemeiat pe neluarea în considerare a caracterului eronat al stabilirii impactului real al încălcării asupra pieței

a) Hotărârea atacată

93 Acest aspect al motivului privește în special punctele 188-190 din hotărârea atacată, care sunt evocate la punctele 68 și 69 din prezenta hotărâre.

b) Argumentele părților

94 Recurentele arată că Tribunalul a săvârșit, la punctele 188-190 din hotărârea atacată, o dublă eroare de drept. Pe de o parte, acesta ar fi apreciat că nemotivarea privind impactul real al încălcării nu este pertinentă din punct de vedere juridic, din moment ce aceasta, având în vedere forma sa abstractă, poate fi calificată drept „foarte gravă". Neluarea în considerare a împrejurărilor concrete ale încălcării ar fi contrară atât liniilor directoare, cât și jurisprudenței Curții și practicii decizionale a Comisiei. Pe de altă parte, Tribunalul ar fi considerat în mod eronat că cuantumul de pornire al amenzii prevăzut de liniile directoare pentru o încălcare „foarte gravă" constituie un cuantum minim de la care nu se poate îndepărta. Această abordare ar fi contrară practicii decizionale a Comisiei și ar constitui o încălcare a principiului proporționalității.

95 Comisia face trimitere în parte la argumentația pe care a dezvoltat-o în cadrul celui de al treilea motiv în legătură cu impactul real al încălcării. Aceasta adaugă că Tribunalul nu a considerat cuantumul de pornire al amenzii prevăzut de liniile directoare ca un prag de la care nu se poate deroga, ci a examinat proporționalitatea acestuia la punctele 206 și 223 din hotărârea atacată. În ceea ce privește argumentele recurentelor referitoare la practica decizională a Comisiei, exemplele citate de acestea din urmă ar fi ori nepertinente, ori noi sau inexacte.

c) Aprecierea Curții

96 În ceea ce privește prima eroare de drept invocată de recurente, întemeiată pe pretinsa calificare abstractă a încălcării, efectuată de Tribunal fără a lua în considerare caracterul eronat al stabilirii impactului său real asupra pieței, trebuie amintit că, pentru stabilirea cuantumurilor amenzilor, trebuie să se țină seama de durata încălcărilor și de toate elementele de natură să intre în aprecierea gravității acestora, precum conduita fiecărei întreprinderi, rolul jucat de fiecare dintre acestea în stabilirea practicilor concertate, profitul pe care l-au putut obține din aceste practici, dimensiunea lor și valoarea mărfurilor în cauză și riscul pe care încălcări de acest tip îl reprezintă pentru obiectivele Comunității Europene (a se vedea Hotărârile citate anterior Musique Diffusion

française și alții/Comisia, punctul 129, și Dansk Rørindustri și alții/Comisia, punctul 242). Rezultă că efectul unei practici anticoncurențiale nu este, în sine, un criteriu hotărâtor în aprecierea cuantumului adecvat al amenzii. Mai precis, unele elemente în legătură cu aspectul intenționat pot avea mai multă importanță decât cele privitoare la respectivele efecte, mai ales atunci când este vorba despre încălcări grave prin esența lor, precum o repartizare a pieței – element prezent în speță (a se vedea Hotărârea din 2 octombrie 2003, Thyssen Stahl/Comisia, C-194/99 P, Rec., p. I-10821, punctul 118).

97 În ceea ce privește a doua eroare de drept, potrivit căreia Tribunalul ar fi considerat în mod eronat că cuantumul de pornire al amenzii prevăzut de liniile directoare pentru o încălcare „foarte gravă" constituie un prag minim de la care nu se poate îndepărta, trebuie arătat că, la punctul 190 din hotărârea atacată, Tribunalul s-a limitat să examineze dacă viciul pe care îl constatase cu privire la aprecierea impactului real al încălcării a avut o consecință asupra calculului cuantumului amenzii. În cadrul acestei examinări, Tribunalul a constatat în primul rând că nu s-a efectuat de către Comisie nicio majorare a cuantumului de pornire în temeiul impactului asupra pieței. În al doilea rând, în exercitarea competenței sale de fond, acesta a considerat că cuantumul de pornire reținut în decizia în litigiu poate fi justificat de calificarea încălcării drept „foarte gravă". Faptul că Tribunalul nu a considerat oportun, în împrejurările speței, să modifice cuantumul de pornire stabilit de Comisie nu poate însemna că a considerat cuantumul de 20 de milioane de euro ca un prag minim sub care nu este posibil să se coboare.

98 În ceea ce privește argumentul dedus de recurente din practica decizională a Comisiei, este suficient să se amintească că aceasta nu servește drept cadru juridic pentru stabilirea cuantumului amenzilor în domeniul concurenței, Comisia dispunând în acest domeniu de o largă putere de apreciere, în exercitarea căreia nu este ținută de aprecierile pe care le-a făcut anterior (a se vedea în special Hotărârile citate anterior Dansk Rørindustri și alții/Comisia, punctele 209-213, și Archer Daniels Midland/Comisia, punctul 82).

99 Rezultă că primul aspect al celui de al patrulea motiv trebuie respins.

2. Cu privire la al doilea aspect al celui de al patrulea motiv, întemeiat pe neluarea în considerare, ca circumstanță atenuantă, a faptului că recurentele ar fi pus în mod voluntar capăt încălcării

a) Hotărârea atacată

100 La punctul 211 din hotărârea atacată, Tribunalul a apreciat, referindu-se la o jurisprudență constantă, că, la calcularea unei amenzi, nu poate fi vorba despre circumstanțe atenuante decât dacă întreprinderile în cauză au fost determinate prin intervențiile Comisiei să înceteze comportamentele anticoncurențiale.

101 Constatând, la punctul 212 din hotărârea atacată, că din decizia în litigiu reiese că încetarea anticipată a acordului ilicit nu a rezultat din intervenția Comisiei și nici dintr-o decizie a recurentelor de a pune capăt încălcării, ci dintr-o decizie de strategie economică, Tribunalul a apreciat, la punctul 213 din hotărârea menționată, că încetarea anticipată a acordului fusese deja luată în considerare în cadrul aprecierii duratei încălcării și nu putea, așadar, constitui o circumstanță atenuantă.

b) Argumentele părților

102 În opinia recurentelor, Tribunalul a săvârșit o eroare de drept la punctele 211 și 213 din hotărârea atacată în măsura în care analiza sa nu ține seama de caracterul voluntar al încetării încălcării. Faptul de a renunța din proprie inițiativă la un comportament ilegal ar trebui să constituie o circumstanță atenuantă care nu este luată în considerare în aprecierea duratei încălcării.

103 Comisia susține că analiza Tribunalului este conformă unei jurisprudențe constante în materie, care nu trebuie repusă în discuție.

c) Aprecierea Curții

104 Printre circumstanțele atenuante care pot determina o diminuare a cuantumului de bază al amenzii, punctul 3 din liniile directoare indică, la a treia liniuță, încetarea încălcărilor de îndată ce intervine Comisia, în special atunci când desfășoară verificări.

105 La punctul 158 din Hotărârea Dalmine/Comisia, citată anterior, Curtea a confirmat aprecierea Tribunalului potrivit căreia o circumstanță atenuantă nu poate fi acordată în temeiul punctului 3 a treia liniuță din liniile directoare în cazul în care încălcarea a încetat deja înaintea primelor intervenții ale Comisiei sau, în cazul în care o decizie fermă de a-i pune capăt a fost deja adoptată de aceste întreprinderi înaintea datei respective.

106 Prin urmare, Tribunalul nu a săvârșit o eroare de drept confirmând refuzul Comisiei în decizia în litigiu de a acorda circumstanțe atenuante recurentelor în temeiul deciziei lor de a pune capăt acordurilor constitutive ale încălcării, în măsura în care această din urmă decizie, astfel cum înseși recurentele arată, fusese adoptată anterior și independent de orice intervenție a Comisiei.

107 În aceste condiții, al doilea aspect al celui de al patrulea motiv și, prin urmare, al patrulea motiv în totalitate trebuie respinse.

E — *Cu privire la al cincilea motiv, întemeiat pe încălcarea principiului proporționalității la stabilirea cuantumului amenzii*

1. Hotărârea atacată

108 La punctele 228-232 din hotărârea atacată, Tribunalul a examinat proporționalitatea cuantumului amenzii aplicate prin decizia în litigiu succesiv în raport cu volumul piețelor în cauză, dimensiunea și puterea economică a recurentelor, situația lor financiară și riscul de a li se aplica o amendă în cazul „închizători". Acesta a concluzionat, la punctul 233 din hotărârea menționată, că argumentul dedus de recurente din încălcarea principiului proporționalității trebuie respins în totalitate.

2. Argumentele părților

109 Recurentele susțin că, la determinarea gravității încălcării în cadrul stabilirii cuantumului amenzilor, Tribunalul a încălcat principiul proporționalității în două privințe. Pe de o parte, Tribunalul ar fi efectuat o aplicare formalistă a liniilor directoare, fără a lua în considerare împrejurările concrete ale încălcării. Pe de altă parte, acesta nu ar fi verificat caracterul proporțional al amenzii decât în raport cu criterii izolate, fără a lua în considerare în mod global împrejurările speței.

110 Comisia susține că acest motiv este inadmisibil, întrucât invită Curtea să reexamineze nivelul amenzii. În subsidiar, aceasta subliniază că Tribunalul a examinat în mod detaliat caracterul proporțional al amenzii și că argumentele recurentelor nu sunt întemeiate.

3. Aprecierea Curții

111 În ceea ce privește primul argument al recurentelor, trebuie să se constate că acesta reia, în esență, considerațiile expuse în cadrul celui de al doilea aspect al celui de al patrulea motiv și că, prin urmare, trebuie respins pentru aceleași motive care au determinat respingerea acestuia.

112 În ceea ce privește al doilea argument, trebuie să se considere că acesta invită, în esență, Curtea să reexamineze cuantumul amenzii stabilite de Tribunal. Or, potrivit unei jurisprudențe constante, nu îi revine Curții, atunci când se pronunță în cadrul unui recurs, sarcina de a înlocui cu propria sa apreciere, pentru motive de echitate, aprecierea Tribunalului care statuează, în exercitarea competenței sale de fond, cu privire la cuantumul unei amenzi aplicate unei întreprinderi pentru încălcarea de către aceasta a dreptului comunitar (a se vedea în special Hotărârile citate anterior Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia, punctul 614, și Dansk Rørindustri și alții/Comisia, punctul 245).

113 Al cincilea motiv trebuie, așadar, respins ca inadmisibil.

114 Din ansamblul considerațiilor de mai sus rezultă că recursul trebuie respins în totalitate.

VI — Cu privire la cheltuielile de judecată

115 Potrivit articolului 69 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 118 din același regulament, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât Comisia a solicitat

obligarea recurentelor la plata cheltuielilor de judecată și întrucât acestea din urmă au căzut în pretenții, se impune obligarea lor la plata cheltuielilor de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară și hotărăște:

1) **Respinge recursul.**

2) **Obligă societățile William Prym GmbH & Co. KG și Prym Consumer GmbH & Co. KG la plata cheltuielilor de judecată.**

Semnături